

LESBRIEF 2

TOLK

INSCHAKELEN

Podcast serie
St. Even Anders
2021

PODCAST

Beluister de podcast via [Soundcloud](#)

GESPRESPARTNERS

Clara van den Dool - huisarts

Mualla Kaya - islamitisch geestelijk verzorger

Marije Vermaas - gespreksleider (Huis van Chesed)

CASUS

Mevrouw Es Sadiki is van Syrische komaf en spreekt geen Nederlands. Haar zoon is daarom bij elk bezoek en elk onderzoek aanwezig als tolk. Hij is een vriendelijke man die zijn moeder met veel respect behandelt. Tijdens het laatste consult heeft de huisarts verteld dat mevrouw Es Sadiki een ongeneeslijke vorm van kanker heeft. Er zijn wel enkele palliatieve behandelingen aan te bieden, maar aan de behandelingen kleven bijzonder vervelende bijwerkingen. Dit wil ze met mevrouw Es Sadiki bespreken om zo samen de juiste keuze te kunnen maken.

De huisarts heeft de indruk dat de zoon de boodschap dat zijn moeder stervende is, niet heeft getolkt. Aan het eind van het consult neemt de zoon de huisarts even apart. Hij vertelt dat het in zijn cultuur en in zijn familie niet gebruikelijk is om zo'n harde boodschap, dat iemand stervend is, zo maar te vertellen. Voor hen is het belangrijk dat moeder omringd wordt met de warmte van haar gezin en familie en dat haar hoop wordt gegeven. Want er is altijd een kans dat God genezing brengt - ook als dokters denken dat dit niet meer mogelijk is. Er is altijd hoop. Hij stelt voor om moeder te behandelen alsof er nog genezing mogelijk is en haar niet te vertellen dat ze zal sterven.

De huisarts staat in tweestrijd of ze wel of niet een tolk zal inschakelen om toch, buiten de uitdrukkelijke wens van de zoon om, mevrouw Es Sadiki te vertellen dat ze stervende is. Aan de ene kant wil ze graag samen met de patiënt tot een juiste behandelkeuze komen. *Informed consent* en *shared decision making* zijn belangrijk zowel in de Nederlandse gezondheidszorg, voor de beroepsgroep als in de samenleving. De autonomie van de patiënt staat hierin voorop. Aan de andere kant wil ze de behandelrelatie met mevrouw Es Sadiki niet op het spel zetten. Ze begrijpt dat in de cultuur waar dit gezin onderdeel van is, andere waarden belangrijk zijn dan de waarden die in haar cultuur van belang zijn.

HOOFDVRAGEN

1. Wat betekent dit voor wie?

Scan de verschillende perspectieven: de huisarts, mevrouw Es Sadiki, haar zoon en de familie.

2. Welke waarden zijn aan de orde?

Waarden zijn nastrevenswaardig. Bijvoorbeeld: liefde, zorgzaamheid, vertrouwen, professionaliteit, autonomie van de patiënt, betrouwbaarheid, professionaliteit, integriteit, zorgzaamheid, hoop, overgave, verbondenheid, geloof, harmonie, veiligheid.

3. Wat is het goede om te doen?

Welke tips zou jij de zorgverleners geven?

DE LESBRIEF

Doel

De deelnemers verkennen de verschillende kanten van het morele dilemma uit de podcast en leggen verbanden met hun eigen (werk-)ervaringen. Ze leren morele dilemma's over culturele en religieuze diversiteit te herkennen en ontwikkelen hun morele competenties.

Doelgroep

Zorgmedewerkers, vrijwilligers in zorg aan mensen thuis, huisartsen.

Aanwijzingen voor het gebruik van deze lesbrief

Luister naar de podcast. Dit kan gezamenlijk als groep of individueel voorafgaand aan de bijeenkomst. Ga aan de hand van de onderstaande thema's met elkaar in gesprek. De gespreksleider leest de paragraaf voor. Na elke paragraaf volgt een vraag die gezamenlijk besproken kan worden en die de uitwisseling van eigen ervaringen en meningen bevordert.

GESPREEKSTHEMA'S

1. Botsing in waarden

De huisarts geeft aan dat zij het liefst met mevrouw zelf in gesprek gaat. Zij wil haar graag informeren over haar ziekte en haar de mogelijkheid geven om goed afscheid te nemen. Ook wil zij van mevrouw weten of ze akkoord is met het starten van behandelingen die ook nadelige bijwerkingen hebben. Dit zijn belangrijke waarden die horen bij de Nederlandse cultuur. Mevrouw Es Sadiki komt uit een andere cultuur. Voor haar zijn andere waarden van belang. Dit kan op gespannen voet staan met de Nederlandse gebruiken.

Kun je aangeven wat er op gespannen voet staat? Wat is voor mevrouw Es Sadiki en haar familie van belang in deze situatie?

2. Collectieve culturen

In collectieve culturen gaat het minder om het individu en meer om het behagen van en behoren tot de groep. De zoon vertegenwoordigt mevrouw en de familie. Bij het maken van (behandel)keuzes is het van minder groot belang wat iemand zelf wil. Wat belangrijker is, is de vraag: wat willen mijn geliefden dat ik doe? Het is daarom wezenlijk dat de huisarts investeert in het kennismaken met de familie, bijvoorbeeld door huisbezoeken. Dan ontstaat de kans dat de arts tot de groep gaat behoren en ontstaat er meer openheid.

Zou jij bij het maken van een behandelkeuze mee laten wegen wat je geliefden willen? Waarom wel/niet?

3. Hoop

Hoop is een belangrijke waarde voor mevrouw Es Sadiki. Hoop is een teken van geloof. Je moet altijd het geloof houden dat God machtiger is en een wonder kan doen.

Welke betekenis van hoop heb je nog meer gehoord in de podcast? Wat betekent hoop voor jou?

4. Lijden

Over het algemeen vinden zorgmedewerkers lijden iets wat niet goed is en vermeden moet worden. In de context van mevrouw Es Sadiki en haar familie heeft lijden een andere betekenis. Lijden heeft zin, door lijden ontstaat er ruimte voor beproeving in je geloof. Je kan laten zien dat je vertrouwt op Gods weg. Dit maakt ook de beleving van bijwerkingen anders. De bijwerkingen, die voor de huisarts van belang zijn om te vermelden, zijn voor de patiënt veel minder van belang. Lijden kan ook verbindend zijn, je ervaart veel steun en aandacht van familie en geliefden. Dat kan als een zegen aanvoelen.

Wat vind je van de manier waarop er tegen lijden wordt aangekeken? Wat zou je er van kunnen leren?

5. Medische termen

Voor gelovigen is er geen onderscheid tussen palliatieve of een curatieve behandeling. Want als je gelooft dat er altijd een mogelijkheid is dat God een wonder doet, dan is elke behandeling zinvol. Als met veel nadruk wordt benoemd dat het een palliatieve behandeling betreft, kan het zelfs agitatie oproepen.

Hoe breng jij palliatieve zorg ter sprake in je contact met patiënten met een niet westerse achtergrond? Gaf dit wel eens spraakverwarring?

6. Angst voor de angst

De omgang met ziekte is anders in de context van mevrouw Es Sadiki. Hoop, overgave en kracht zijn belangrijke waarden. God is de genezer en in staat tot een wonder maar de dood is geen vijand. De dood is als een overgang naar het hiernamaals. Het is een nieuwe fase. Alles wat God geeft is goed, ook als God ziekte geeft of de dood.

Stel je voor dat je een patiënt / cliënt in zorg hebt met de achtergrond van mevrouw Es Sadiki. Is er dan ook iets dat jij anders zou doen ten opzichte van nu? Herken je dat uit je eigen zorgpraktijk? Noem een voorbeeld.

7. Kennis van de cultuur

De arts geeft aan dat ze weinig kennis heeft van de cultuur van de patiënt. Dit tekort aan kennis maakt dat ze zich moeilijk kan inleven in sommige standpunten. Het ontbreekt haar aan kennis.

Heb je wel eens ervaren dat je te weinig kennis had van de cultuur of religie van jouw patiënten / cliënten? Kun je een voorbeeld geven? Hoe heb je dit opgelost?

8. Het recht om niet te weten

Geestelijk verzorger Mualla uit de podcast doet een opvallende suggestie. Misschien moet de arts eerst verkennen of mevrouw Es Sadiki wel wil weten wat er met haar aan de hand is. We hebben ook het recht om niet te weten wat er aan de hand is. De arts twijfelt of ze wel een behandeling mag en wil aanbieden als de patiënt niet precies weet waarvoor en welke bijwerkingen er mogelijk zijn.

Wat vind je van de suggestie van de geestelijk verzorger en het recht om het niet te weten?

MEER WETEN

Moreel beraad is een gespreksmethode die zorgprofessionals helpt om een moreel dilemma te bespreken en een verantwoorde keuze te maken. Reliëf biedt [trainingen Moreel Beraad](#) en ondersteunt zorgmedewerkers en organisaties bij morele vraagstukken en ethiekbeleid.

Deze lesbrief maakt deel uit van een 12-delige serie rondom dilemma's in de zorg waar religieuze / culturele verschillen aan ten grondslag liggen. Bekijk de andere lesbrieven en beluister de podcasts via de [website van Stichting Even Anders](#).

